בס"ד

יום ב', כ"ט בתשרי תשנ"ט (19 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם גם הכוח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, בשנת 3449 לבריאת העולם (עז"נ), נפטר שמעון הצדיק, מש"י, אנ"ש הסעודה. נוהגים אנ"י ירושלים לעלות בהמון רב לשמרתו ולזרכים שם תפילות - בדומה לעליה לציון בעומר.
אחת ממשנותיו לומדים במתילת פרקי אבות (משנה ב'):
"שמעון הצדיק ... היה אומר, על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה ועל גמילות חסדים."

ובשנת 5269 (1508) נפטר דון יצחק אברבנאל בירח לה. דון יצחק היה מדינאי, ברשן והוגה דעות מחונן. נולד בלסבון בשנת 1437 ובשנות נעוריו שימש שר-אוצר במלכות פורטוגל. בשנת 1481 (בת"ל 44) נאלץ לברוח מפורטוגל ובא לקסטיליה שבספרד הנוצרית. גם שם כיהן כשר-אוצר עד לגירוש היהודים מספרד בשנת ה' רנ"ב (1492). אחרי הגירוש אברבנאל הגיע בנאפולי שבאיטליה, והתמסר שם לכתיבת ספריו היפים. בשנת 5270, הגיע בוונציה ושם נפטר. מלבד פירושו לתורה ולספרי תנ"ך, כתב פירושים להגדה של פסח, לפרקי אבות ולתורה לעבודים" של הרמב"ם.

על הפסוק בפרשת "מקץ" בשער לידת הבן השני ליוסף במצרים, כתוב: "ואת שם השני קרא אפרים, כי הפרני אלוקים בארץ עניי". שואלים כאן חכמי ישראל: הרי יוסף לבדו במצרים עשאו הקב"ה פרו ורבה! והמעמיק, כדברי פרשה אלין: "אתה תה"ה את ב"נ ועל פ"ך ישקף (=אברהם) כל עמ"ך ויקח הנפש את ע"ך" [בראשית מא', 40]. מדוע בכל לשון קורא יוסף למצרים "ארץ עניי"?

מסיר בשנין לה רבי הדון יצחק אברבנאל:
אחרי כל העבודה והשעבוד שה"ה ליוסף במצרים, קרו אותה בשם "ארץ עניי" - על-ותו מרומז מבית-אבין ומארץ ישראל. השעבוד הרב וכן מלוא ההילה וה"כבוד" שנתנה יוסף בארץ מצרים הנוכרית, לא העבירו אותו את דמעתו ולא התלישו בקרבו את תחושת הניכור, שתמיד ה'מים במקום שה"תו. את ארץ המולדת היה במקום שנמצאים יקיר אבינו (אביו) ובני-ביתו ומכן כינה את מצרים "ארץ עניי" - כי מבחינה רגשית נשארה ארץ מצרים ארץ לרה ונוכרית לגביו, ונפשו ערגה עד סוף ימיו לארץ ישראל, ארץ אבותיו.

יום נעים!